

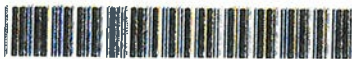
gemeente
Hoeksche Waard

Postbus 2003
3260 EA Oud-Beijerland

Bezoekadressen
Kijk op www.gemeentehw.nl

☎ 14 0186 | 088 - 647 36 47
✉ info@gemeentehw.nl
🌐 www.gemeentehw.nl

Over Morgen
T.a.v. _____
Kleine Koppel 26
3812 PH AMERSFOORT

Onderwerp

Offerteaanvraag RES

Hoeksche Waard

Datum

19 september 2019

Contactpersoon

Bijlage

Ons kenmerk

Z.11060

Beste

Gemeente Hoeksche Waard, één van de Zuid-Hollandse RES-regio's, werkt aan de klimaatdoelstellingen, zoals die zijn vastgelegd in het Klimaatakkoord, de Klimaatwet en in de Energievisie Hoeksche Waard 2016-2020. Dit betreft de volgende doelstellingen:

1. Een vermindering van de broeikasgasuitstoot tot een niveau dat 95% lager ligt in 2050 dan in 1990;
2. Streven naar een reductie van 49% van de broeikasgasuitstoot in 2030 (ten opzichte van 1990);
3. Energieneutrale Hoeksche Waard in 2040, dit houdt in dat in 2040 de energie die in de Hoeksche Waard wordt verbruikt ook lokaal duurzaam wordt opgewekt.

Zoals op landelijk niveau is vastgesteld, werken alle regio's in Nederland uit wat zij kunnen bijdragen aan deze landelijke doelstellingen door middel van het opstellen van een Regionale Energiestrategie (hierna 'RES') per regio.

Offerte-aanvraag

De 5 voormalige gemeenten van de Hoeksche Waard stelden in 2017 de Energievisie Hoeksche Waard 2016-2020 vast, inclusief bijbehorend Regionaal Uitvoeringsprogramma Energievisie 2016-2020. De doelstelling van de Hoeksche Waard is om in 2040 energieneutraal te zijn. In 2018 werkte bureau Over Morgen mee aan een Ruimtelijke analyse Hoeksche Waard energieneutraal 2040 (waarbij een energieneutrale Hoeksche Waard in 2040 als enige uitgangspunt gold), waaruit een voorkeursscenario voor het gebied is gekozen. En eind 2018 stelde uw bureau het rapport Warmteconcepten Hoeksche Waard op. Alle stukken zijn (mede) door uw bureau uitgevoerd en reeds in uw bezit en vormen een belangrijke basis en bouwsteen voor de RES en uw offerte. Onze wens is dat uw bureau, samen met een landschapsarchitectenbureau, werkt aan de (concept-)RES en het bijbehorende (besluitvormings)proces. Wij verzoeken u een voorstel te doen voor een landschapsarchitectenbureau en in gezamenlijkheid te komen tot één offerte. Hierbij is Over Morgen de hoofd-opdrachtnemer.

Hierbij verzoeken wij u, gezamenlijk met het door u geselecteerde landschapsarchitectenbureau, offerte met Plan van Aanpak en planning uit te brengen voor het opstellen van en het begeleiden van het (o.a. besluitvormings- en participatie-) proces naar een (concept-)RES voor de regio Hoeksche Waard. Als opdrachtgever beoordelen wij ook de kwaliteit van het landschapsarchitectenbureau en de bijbehorende onderdelen in de offerte. De concept-RES dient op 1 juni 2020 te zijn vastgesteld en te worden aangeboden aan het Rijk. Tevens vragen wij u in de gezamenlijke offerte mee te nemen wat de geraamde kosten zijn voor het verwerken van een mogelijke reactie op de concept-RES vanuit het Rijk in een definitieve RES, en het begeleiden van het hieraan gekoppelde besluitvormingsproces. De definitieve RES dient op 1 maart 2021 te zijn vastgesteld en te worden aangeboden aan het Rijk. Hierbij vragen wij u het potentieel van het gebied optimaal te benutten, zowel in energie- en warmtebronnen. Dit met als uitgangspunt dat de (landschaps)waarden van het gebied, zoals opgenomen in de (concept) Omgevingsvisie Hoeksche Waard, als basis dienen en dat ontwerpend onderzoek wordt gedaan in de context van wat de aangrenzende regio's hebben en willen gaan doen voor hun RES, zodat het totaalbeeld landschappelijk zo goed en gunstig mogelijk wordt.

Wij hebben reeds een Stuurgroep RES en een Ambtelijke Projectgroep RES opgericht, waarin de volgende partijen deelnemen: Provincie Zuid-Holland, Waterschap Hollandse Delta, Stedin, HW Wonen en gemeente Hoeksche Waard. Momenteel werken we gezamenlijk aan de Startnotitie RES, welke we op korte termijn willen laten vaststellen door de Stuurgroep RES en de DB's van alle partijen.

Het opstellen van de (concept-)RES bevat wat ons betreft de volgende onderdelen

- Op 28 juni 2019 heeft het kabinet het Klimaatakkoord gepresenteerd. In de komende maanden gaat de VNG met gemeenten het gesprek aan over de betekenis van het Klimaatakkoord voor gemeenten. Het VNG-bestuur legt het Klimaatakkoord ter besluitvorming voor aan alle gemeenten in de Buitengewone ALV op 29 november 2019. Over Morgen adviseert over de inhoud van hun stem over het Klimaatakkoord.
- Het herijken van het voorkeursscenario uit de Ruimtelijke analyse Hoeksche Waard energieneutraal 2040;
- Het uitvoering geven aan de door de Stuurgroep RES nog vast te stellen Startnotitie.
- Het opstellen van een energieatlas en ruimtelijk-energetische analyse op basis van het herijkte voorkeursscenario uit de Ruimtelijke analyse Hoeksche Waard energieneutraal 2040;
- Het organiseren van een startbijeenkomst beleid en bestuur (college, raad en Stuurgroep RES) eind 2019;
- Het uitvoeren van een actor-/stakeholdersanalyse en het organiseren van een startbijeenkomst met stakeholders;
- Het updaten van de in 2018 uitgevoerde nulmeting Hoeksche Waard, waar staan we nu qua energieverbruik en duurzame energie-opwekking;
- Het organiseren van enkele bijeenkomsten met stakeholders, waarbij de Ruimtelijke analyse Hoeksche Waard energieneutraal 2040 met het herijkte voorkeursscenario als basis dient. Het uitbrengen van verslagen (in beeld en tekst) van de gehouden bijeenkomsten;

- Het uitwerken van het voorkeurscenario uit de Ruimtelijke analyse Hoeksche Waard energieneutraal 2040 met transitiepad en warmtetransitie (herijken naar aanleiding van actualisering opgave);
- Het opstellen van een concept-RES en het begeleiden van het bijbehorende (besluitvormings)proces;
- Het betrekken van de ondergrondse en bovengrondse infrastructuur (energie-infrastructuur) en Netwerkimpactanalyse Stedin, in de (concept-)RES.
- Het betrekken van de concept Omgevingsvisie Hoeksche Waard (verwachte vaststelling december 2019) als uitgangspunt voor de (concept-)RES, immers de RES moet uiteindelijk worden opgenomen in de Omgevingsvisie. Hiervoor dient ruimte in het proces te worden opgenomen;
- Het zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van de energietransitie, getoetst aan de 'Hoeksche Waarden' van de (concept) Omgevingsvisie Hoeksche Waard;
- Het ontwikkelen van een strategie 'hoe om te gaan met een opgave meer dan alleen voor eigen behoefte' met het landschap (Omgevingsvisie HW) als sturend principe.

Uitgangspunten voor de definitieve RES

- De RES neemt de bestaande studie over de Hoeksche Waard (Ruimtelijke analyse, Warmteconcepten, Programma Duurzaamheid en Omgevingsvisie HW) als vertrekpunt en herijkt deze steeds (indien van toepassing) met de nieuwste kaders, handreikingen, data en monitoring-gegevens;
- De RES bevat een duidelijk eigen verhaal en visie (redeneerlijn, strategie), bruikbaar voor de lange termijn (tot 2050), die de basis vormt en periodiek bijgesteld en uitgebreid kan worden n.a.v. verzoeken van andere partijen (bv. Het Rijk), voortschrijdende inzichten, stand van de techniek en uitvoering;
- De RES beschouwt de Hoeksche Waard ruimtelijk, energetisch, maatschappelijk en bestuurlijk in de context van haar omgeving, omliggende RES-regio's. Dit kan mogelijkheden bieden voor afstemming, ruimtelijk betere en efficiëntere oplossingen;
- Indien de nationale doelstelling van 35 Terawattuur (TWh) van weersafhankelijke 'hernieuwbare energieopwekking op land' niet wordt gehaald zullen de decentrale overheden tussen 1 juni en 1 oktober 2020 de restopgave onderling moeten verdelen op basis van een door henzelf vastgestelde systematiek. Daarna hebben de RES-regio's tot 1 maart 2021 om, aanvullend op de concept-RES, de RES 1.0 (definitieve), inclusief de restopgave, vast te stellen. Over Morgen ondersteunt de gemeente bij het komen tot een definitieve RES, zoals voornoemd beschreven. Het begeleiden van het proces om hiertoe te komen behoort tot de werkzaamheden van Over Morgen. Op dit moment is niet duidelijk in hoeverre de concept-RES dient te worden aangepast om tot een definitieve RES te komen, hiervoor vragen wij een inschatting van de kosten en het tijdpad. Over Morgen neemt dit als stelpost op in de offerte.

De doelen van de bijeenkomsten met stakeholders zijn

- Inzicht in de totale energieopgave inclusief de warmtevraag bij verdwijnen verwarmen bebouwde omgeving met aardgas;
- Inzicht in de relatie tussen de energieopgave en de ruimtelijke kansen en dilemma's voor de Hoeksche Waard;
- Inzicht in de relatie tussen de energieopgave en andere regionale opgaven (zoals o.a. wonen, klimaatadaptatie, circulaire economie en mobiliteit) onder andere door middel van verbeelding van de ruimtelijke impact.

Daarnaast richt de opgave van onze regio zich op de volle breedte van de opgave: energiebesparing en inzet van restwarmte, geothermie, riothermie, energie uit oppervlaktewater, groene daken en zon- en windenergie. Ook zijn opwekking van hernieuwbare energie en realisatie van de benodigde infrastructuur voor transport en opslag van belang. De in 2018 opgestelde Warmteconcepten Hoeksche Waard dienen hierbij als basis. De Warmteconcepten zijn tot stand gekomen door samenwerking tussen alle partijen die ook in de Stuurgroep RES deelnemen en zijn reeds breed gedragen. De Warmteconcepten moeten nog gedeeld worden met de stakeholders, dit kan worden gedaan binnen de te organiseren bijeenkomsten met stakeholders.

Bij deze opdracht zien wij graag dat uw bureaus de bijeenkomsten organiseert, begeleidt en daarvan verslag uitbrengt (in tekst met beeld).

De stakeholders, naast de in de Stuurgroep RES deelnemende partijen, die wij willen betrekken zijn de volgende:

1. *LTO Noord, afdeling Hoeksche Waard*
2. *Hoekschewaards Landschap*
3. *Hoeksche Waard Duurzaam*
4. *Ondernemersvereniging Hoeksche Waard*
5. *Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid*
6. *Energieke Regio Hoeksche Waard*
7. *Regionaal Energieloket*
8. *Dorpsraden en/of wijkverenigingen*
9. *Kwaliteitsteam Hoeksche Waard*
10. *Huurdersplatform Hoeksche Waard*
11. *Projectgroep Programma Duurzaamheid gemeente Hoeksche Waard*
12. *Buurgemeenten en -regio's zoals Goeree-Overflakkee, Drechtsteden, Voorne Putten, Barendrecht, Moerdijk.*
13. ...

Dit is geen uitputtende lijst. Indien tijdens het proces blijkt dat er partijen/belanghebbenden zijn die een inbreng kunnen leveren bij het opstellen van de RES, dan worden zij uitgenodigd om te participeren. De inwoners van het gebied maken onderdeel uit van de diverse genoemde stakeholders en zijn eerder uitgenodigd deel te nemen aan de drie georganiseerde werkateliers in het kader van de Ruimtelijke analyse Hoeksche Waarde energieneutraal 2040. De RES is naar onze mening op een dusdanig abstract niveau dat wij nog niet zien op welke wijze inwoners kunnen participeren. Uiteraard gaan wij de inwoners nauw betrekken bij de

nog op te stellen Warmtetransitievisie en -plannen, als we echt de dorpen en wijken ingaan. Wij vragen uw bureaus in het Plan van aanpak mee te denken op welke wijze wij inwoners kunnen betrekken in het RES-proces.

Handreiking RES (VNG, IPO en Unie van Waterschappen)

Wij vinden het van belang onder uw aandacht te brengen dat de (concept-)RES dient te voldoen aan de meest actuele versie van de handreiking RES voor regio's, zoals die is opgesteld door vertegenwoordigers van het Rijk, IPO en VNG, en aan de opdracht van het Rijk voor het opstellen van de (concept-)RES, welke wij pas ontvangen na daadwerkelijke ondertekening van het Klimaatakkoord.

Voor het uitvoeren van deze opdracht vragen wij u ervaren en deskundige medewerkers in te zetten, die al bekend zijn met de energietransitie op gemeentelijk niveau en ervaring hebben op het gebied van ruimtelijk ontwerp en het onderzoek doen door 'ontwerpend onderzoeken' met maatschappelijke organisaties, de stakeholders. Gedurende de looptijd van het project zien wij graag dat één contactpersoon, namens beide bureau's, functioneert als aanspreekpunt en verantwoordelijk is voor de opdrachtn uitvoering.

Ten aanzien van de planning merken wij op dat uw offerte uiterlijk 11 oktober 2019 ingediend te zijn bij _____ van gemeente Hoeksche Waard, via het mailadres _____ Ook kunt u hem vragen stellen via telefoonnummer: 088 647 12 77. Wij gaan graag in gesprek met u over de voorgestelde aanpak en deze offerte-aanvraag.

Planning

Ten aanzien van het vervolg: medio oktober 2019 willen wij de opdracht verstrekken. Op 17 oktober 2019 van 11:00 tot 12:00 uur vindt een overleg plaats met de Stuurgroep RES, waarin wij graag een presentatie van het Plan van Aanpak en planning voor het opstellen van en het begeleiden van het (o.a. besluitvormings- en participatie-) proces naar een (concept-)RES voor de regio Hoeksche Waard.

Vervolgens willen wij graag eind oktober/begin november 2019 starten met het proces om te komen tot een (concept-)RES, welke wij vooralsnog uiterlijk 1 juni 2020 moeten aanbieden aan het Rijk.

Wij zien uw gezamenlijke reactie en offerte met belangstelling tegemoet.

Inkoopvoorwaarden

- Vorm en duur van de overeenkomst
- De opdracht wordt vastgelegd in een overeenkomst (opdrachtbrief).

- Van toepassing zijnde inkoopvoorwaarden

Op de opdracht zijn respectievelijk de Algemene Inkoopvoorwaarden Leveringen en Diensten 2019 gemeente Hoeksche Waard inclusief Addendum van toepassing. Algemene voorwaarden of verkoopvoorwaarden van de opdrachtnemer worden nadrukkelijk van de hand gewezen.

- Geheimhouding

Een opdrachtnemer zal geen informatie, welke door de opdrachtgever als vertrouwelijk wordt aangemerkt, aan derden ter beschikking stellen.

- Auteursrechten

Het op te stellen RES en alle onderliggende onderzoeksresultaten worden eigendom van de gemeente Hoeksche Waard.

- Social Return on Investment

Opdrachtgever Gemeente Hoeksche Waard hecht waarde aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. In dat kader is Social Return on Investment (hierna: SROI) onderdeel van het inkoopbeleid en wordt door de opdrachtgever een SROI verplichting aan de opdrachtnemer opgelegd met als doel een economisch en sociaal gezondere regio te krijgen.

Voor deze opdracht, dient ten minste 5% van de opdrachtwaarde van de arbeid exclusief BTW ingezet te worden ten behoeve van SROI. Het genoemde percentage wordt aan de hand van de inschrijving uitgedrukt in een geldbedrag (percentage social return x opdrachtwaarde inschrijving), hierna te noemen de "Social Return verplichting".

Vragen

Heeft u nog vragen? Neem dan gerust contact met ons op. U kunt ons elke werkdag bereiken tussen 8.30 en 17.00 uur via telefoonnummer 14 0186 of 088 - 647 12 77. Wij helpen u graag!

Opgaveregisseur

Deze brief is digitaal opgemaakt en daardoor niet ondertekend.

**OVER
MORGEN**

140
Kleine Koppel 26
3812 PH Amersfoort

+31 (0)33 3036800

info@overmorgen.nl
overmorgen.nl

IBAN NL48RABO0145534111

BIC RABONL2U

BTW 8145.82.035.B01

KVK 27243218

Gemeente Hoeksche Waard

T.a.v. _____

Per email: _____

DATUM 11 oktober 2019

CONTACTPERSOON _____

UW KENMERK Z.11060

ONS KENMERK MB/191011

ONDERWERP Uitvraag opstellen RES Hoeksche Waard, incl. begeleiden besluitvormingsproces

Geachte _____

Hartelijk dank voor jullie offerteaanvraag voor het opstellen van en het begeleiden van het (besluitvormings- en participatie-)proces naar een (concept-)RES voor de regio Hoeksche Waard.

Uit uw uitvraag blijkt een heldere visie op de bouwblokken van het te doorlopen RES-proces. U hebt duidelijk aangegeven wat u van ons verwacht. Met name uw integrale benadering, waarbij koppelingen tussen de energieopgaven en andere relevante maatschappelijke vraagstukken binnen de Hoeksche Waard aan elkaar worden verboden, spreekt ons aan. Voor ons is dit een prima basis om deze offerte uit te brengen.

Deze offerte hebben wij opgebouwd als een plan van aanpak met planning.

In dit voorstel lees je:

- jullie vraag;
- onze visie op de opgave;
- onze oplossing
- ons team;
- de investering;

Als jullie vragen of opmerkingen hebben, kun je me natuurlijk altijd bellen of mailen. We kijken uit naar een succesvolle samenwerking!

Met vriendelijke groet,

Over Morgen B.V.

_____
Senior Adviseur Energie & Klimaat

**OVER
MORGEN**

Kleine Koppel 26
3812 PH Amersfoort

+31 (0)33 3036800

info@overmorgen.nl
overmorgen.nl

IBAN NL48RABO0145534111
BIC RABONL2U
BTW 8145.82.035.B01
KVK 27243218

Gemeente Hoeksche Waard

T.a.v.

Per email: _____

DATUM 6 november 2019

CONTACTPERSOON _____

LW KENMERK Z.11060

ONS KENMERK MB/191108

ONDERWERP Uitvraag opstellen RES Hoeksche Waard, incl. begeleiden besluitvormingsproces

Geachte _____

Hartelijk dank voor jullie offerteaanvraag voor het opstellen van en het begeleiden van het (besluitvormings- en participatie-)proces naar een (concept-)RES voor de regio Hoeksche Waard.

Uit uw uitvraag blijkt een heldere visie op de bouwblokken van het te doorlopen RES-proces. U hebt duidelijk aangegeven wat u van ons verwacht. Met name uw integrale benadering, waarbij koppelingen tussen de energieopgaven en andere relevante maatschappelijke vraagstukken binnen de Hoeksche Waard aan elkaar worden verbonden, spreekt ons aan. Voor ons is dit een prima basis om deze offerte uit te brengen.

Deze offerte hebben wij opgebouwd als een plan van aanpak met planning.

In dit voorstel lees je:

- jullie vraag;
- onze visie op de opgave;
- onze oplossing
- ons team;
- de investering;

Als jullie vragen of opmerkingen hebben, kun je me natuurlijk altijd bellen of mailen. We kijken uit naar een succesvolle samenwerking!

Met vriendelijke groet,
Over Morgen B.V.

Senior Adviseur Energie & Klimaat

Van: _____
Verzonden: maandag 11 november 2019 9:34
Aan: _____
Onderwerp: RE: Aangepaste offerte definitief
Bijlagen: 20191111 Ondertekende offerte RES.pdf

Hierbij de ondertekende offerte retour. Succes met de opdracht!
Duidelijk beschreven in de offerte is dat de invulling van fase 2 mede afhankelijk is van de uitkomsten uit fase 1.
De precieze invulling hiervan met de daarbij horende afspraken volgt aan het einde van fase 1.

Met vriendelijke groet,

Opgaveregisseur
 Hoeksche Waard

Postbus 2003
3260 EA Oud-Beijerland
 0886471277 / 0653256133
 www.gemeentehw.nl

Van: _____
Verzonden: woensdag 6 november 2019 16:09
Aan: _____
Onderwerp: Aangepaste offerte definitief

Hallo

Naar aanleiding van de opmerkingen van de stuurgroep en ons gesprek van zojuist, heb ik de offerte aangepast.
Hierbij de definitieve offerte.

Met vriendelijke groet,

**OVER
MORGEN**

el mij mobiel: _____
antoor: 033 303 68 00

Van: Regionale Energiestrategie (RES) Hoeksche Waard
Verzonden: vrijdag 29 mei 2020 11:36
Aan:
CC:
Onderwerp: Voorlopige concept-RES inclusief RSW regio Hoeksche Waard
Bijlagen: Infographic - Voorlopige concept-RES regio Hoeksche Waard.PDF
Opvolgingsmarkering: Flag for follow up
Markeringsstatus: Gemarkeerd

Beste

Het doet mij genoegen om u, namens de Stuurgroep RES Hoeksche Waard, de voorlopige concept-RES inclusief RSW aan te bieden. Deze voorlopige concept-RES en RSW is tot stand gekomen in samenwerking met onze partners in de Stuurgroep, maar ook in samenwerking met betrokken maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners van de Hoeksche Waard. De voorlopige concept-RES en RSW is, zoals bekend, een tussenproduct wat wij met de eerder genoemde partijen verder zullen ontwikkelen om te komen tot een concept-RES inclusief RSW welke wij voor 1 oktober bij u zullen indienen.

Om te komen tot deze concept-RES en RSW zullen wij rond de zomerperiode reacties ophalen van de gemeenteraad van gemeente Hoeksche Waard en de wensen en bedenkingen ophalen bij Provinciale Staten en de Verenigde Vergadering van het waterschap Hollandse Delta. De concept-RES zal in september in de stuurgroep worden behandeld en worden vastgesteld om vervolgens aangeboden te worden aan de dagelijkse besturen van onze overheidspartners in de Stuurgroep RES Hoeksche Waard, zijnde B&W gemeente Hoeksche Waard, Gedeputeerde Staten provincie Zuid-Holland en D&H waterschap Hollandse Delta.

Wij kijken met belangstelling uit naar uw reactie op onze voorlopige concept-RES en RSW, zodat wij daarna voortvarend verder kunnen richting de concept-RES en RSW om uiteindelijk op 1 juli 2021 de definitieve RES 1.0 te kunnen opleveren.

Via de wettransfer link ontvangt u de hoge resolutie bestanden. Ook onze bijbehorende de infographic hebben wij bijgesloten.

Link wettransfer: <https://we.tl/t-q9bFLOVvUU>

Namens de Stuurgroep RES regio Hoeksche Waard,

Met vriendelijke groet,

Voorzitter Stuurgroep RES regio Hoeksche Waard en wethouder Hoeksche Waard

Hoeksche Waard

RES Regionale
Energie
Strategie

in beeld

Regionale Energiestrategie regio Hoeksche Waard

Voorlopig concept

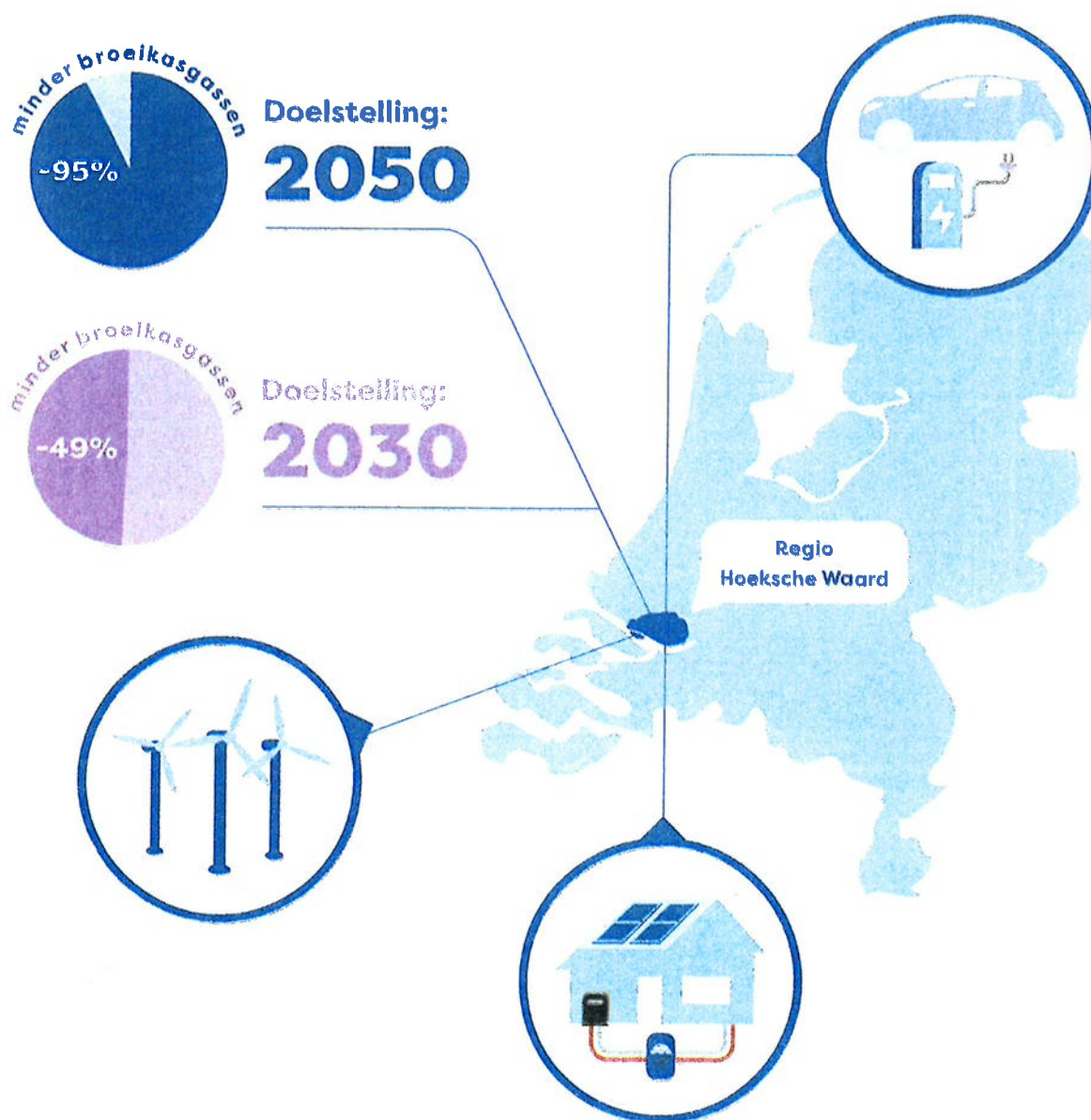
De Regionale Energiestrategie regio Hoeksche Waard

De Hoeksche Waard staat voor een groot aantal veranderingen

Internationaal en ook nationaal is afgesproken dat we klimaatverandering willen beperken. De uitstoot van broeikasgassen moet omhoog.

Om deze landelijke doelstellingen te bereiken gaan we minder fossiele brandstoffen gebruiken. Onze elektriciteit gaan we duurzaam opwekken, onze gebouwen duurzaam verwarmen en onze auto's rijden straks niet meer op benzine, diesel of LPG. Deze veranderingen noemen we de energietransitie.

Nederland bestaat uit 30 energieregio's. De Hoeksche Waard is 1 van deze regio's. Elke regio, dus ook de regio Hoeksche Waard, moet een bijdrage leveren aan de landelijke doelstellingen. Daarom werkt elke regio hard aan een Regionale Energiestrategie, de RES. In dit document is de **voorlopige** concept-RES in beeld gebracht. Op 1 juli 2021 moet er een definitieve versie, de RES 1.0, klaar zijn.

De energietransitie voor en met iedereen

Gelukkig hebben we nog tijd om deze veranderingen met elkaar door te voeren

Maar, we moeten wel samen aan de slag. Daarom werkt de Hoeksche Waard hard aan een RES. Deze infographic laat zien op welke manier de Hoeksche Waard invulling kan en wil geven aan de grootschalige opwek van duurzame elektriciteit in 2030. Samen gaan wij aan de slag met de energietransitie.

2 Vraagstukken

Elektriciteit

Waar kan grootschalig duurzame elektriciteit opgewekt worden, rekening houdend met verschillende belangen?

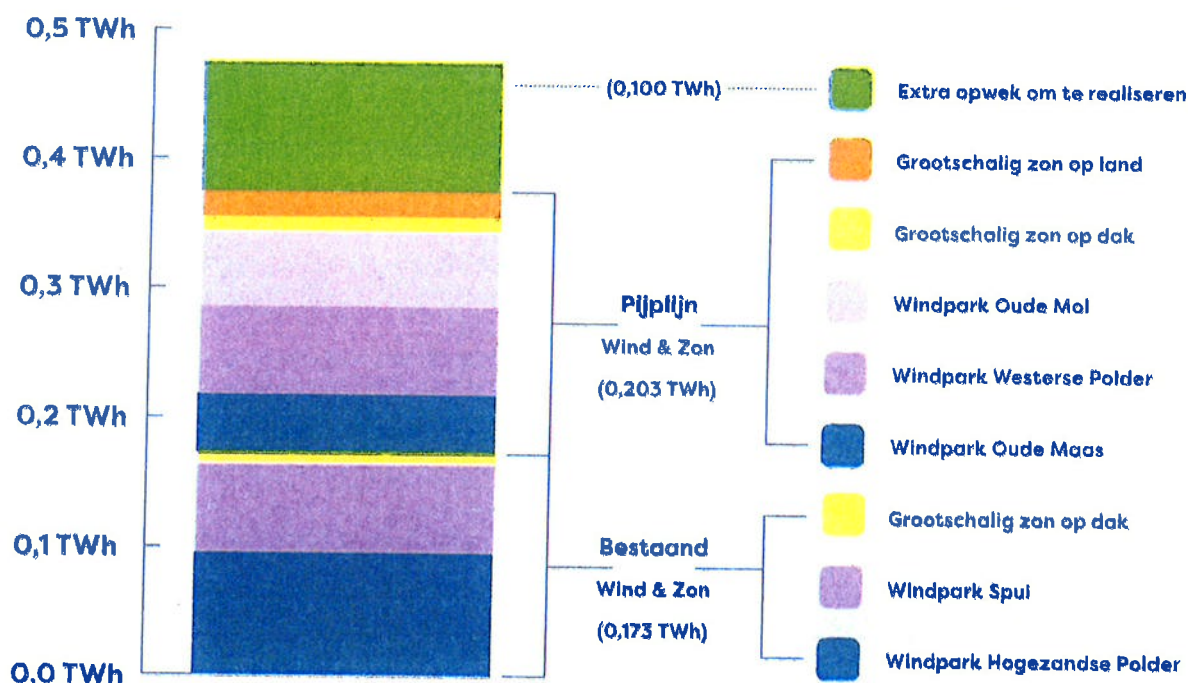

Warmte

Hoe komen we tot een aardgasvrije gebouwde omgeving?

Bijdrage regio Hoeksche Waard aan nationale doelstelling van 35 TWh hernieuwbare elektriciteit

Totale bandbreedte:
tussen de 0,376 TWh en 0,476 TWh

Elektriciteit

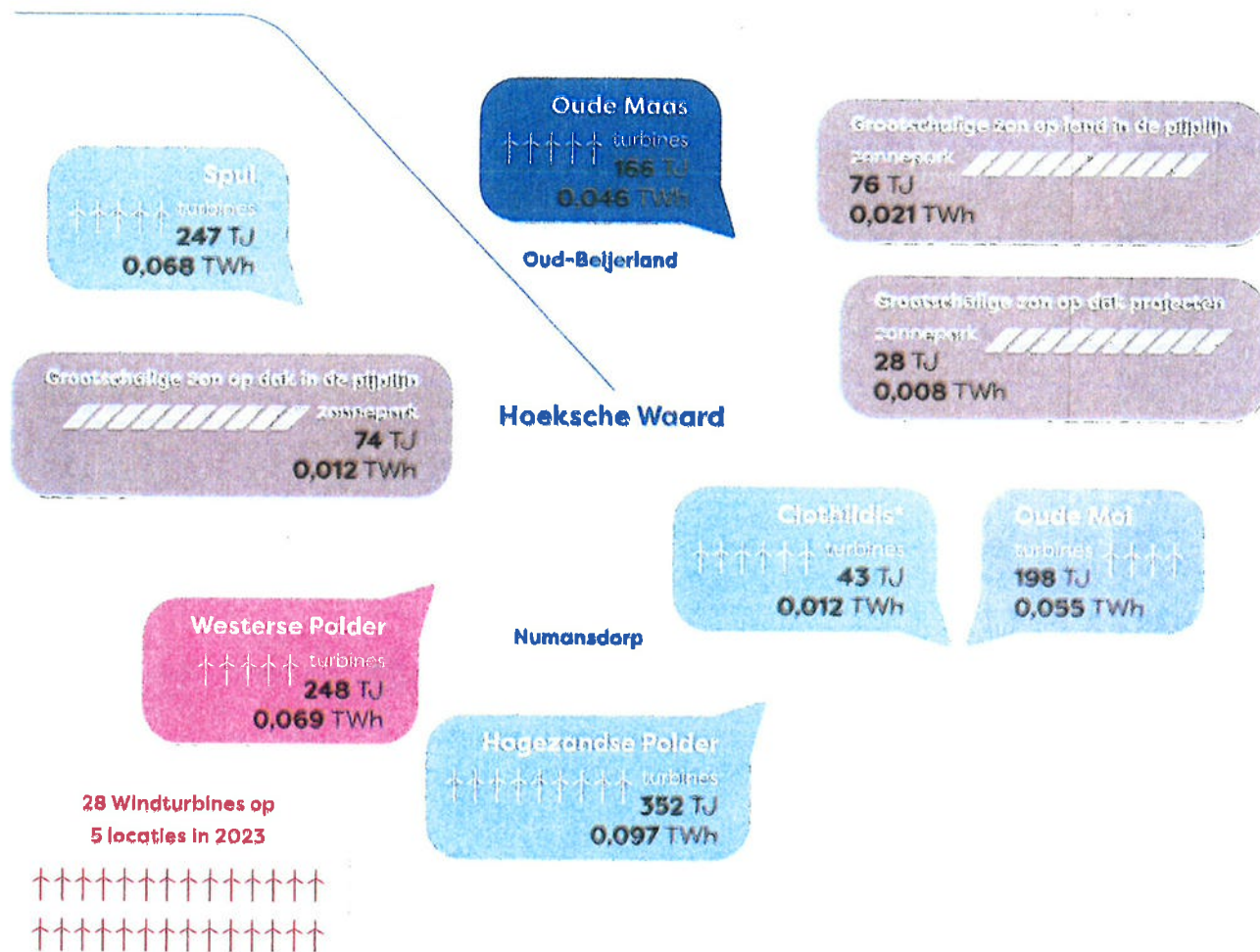
De regionale bijdrage van de Hoeksche Waard

De Hoeksche Waard is al een aantal jaar druk bezig met verduurzamen en er staat in de Hoeksche Waard al een aantal windparken. De bijdrage van de regio Hoeksche Waard is gebaseerd op reeds gerealiseerde energieprojecten, energieprojecten 'in de pijplijn' en nieuwe initiatieven. Met dit bod levert de regio een waardevolle bijdrage in de energietransitie. Windparken Spui en Hogezaandse Polder draaien al. Windparken Oude Maas, Westerse Polder en Oude Mol zijn in aanbouw of moeten nog worden gebouwd.

Bestaande energieprojecten en energieprojecten 'in de pijplijn'

Bestaand Pijplijn: 2020 2021 2022

De bijdrage van de regio Hoeksche Waard:
een bandbreedte van 0,376 TWh tot 0,476 TWh aan duurzame elektriciteit in 2030.

Richting 2030 wil de Hoeksche Waard naast de bestaande en pijplijn projecten nog meer elektriciteit opwekken. Daarbij worden grote daken in de Hoeksche Waard in elk geval zoveel mogelijk gebruikt voor zonnepanelen.

* Windpark Clothildis wordt te zijner tijd gesaneerd en vervangen door windpark Oude Mol (momenteel in procedure).

Warmte

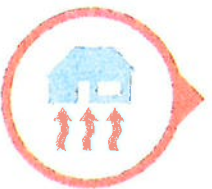
De regio Hoeksche Waard heeft eerste onderzoeken uitgevoerd hoe in de toekomst de gebouwde omgeving aardgasvrij kan worden

In verschillende dorpen verspreid binnen de regio Hoeksche Waard zijn kansen voor gezamenlijke warmteoplossingen. Dit geldt voor naast elkaar gelegen wijken met een hoge concentratie aan warmtevraag. Er wordt per potentiële bron onderzoek gedaan naar de hoogte van de maatschappelijke kosten, dit weegt mee in het haalbaarheidsonderzoek. Er bestaan in de praktijk verschillende potentiële bronnen om lokale toekomstige warmtenetten te voeden, waaronder:

Restwarmte

Industrie uit omringende regio's biedt mogelijk kansen voor het gebruik van restwarmte. Om deze restwarmte naar de Hoeksche Waard te transporteren zijn transportleidingen nodig. Er is reeds een buisleidingenstraat in de Hoeksche Waard aanwezig, die de regio van noord naar zuid doorluidt. Mogelijk kan deze buisleidingenstraat gebruikt worden. Hiervoor is nader onderzoek nodig en overleg met omringende regio's.

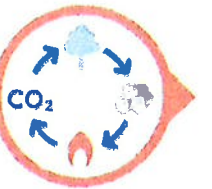
Geothermie

Het naastgelegen erland Voorne-Putten (en Rotterdam en B&W-gemeenten) kent grote potentie voor geothermie (aardwarmte). Om deze warmte naar de Hoeksche Waard te transporteren zijn transportleidingen nodig. Dit brengt hoge kosten met zich mee. Om dit rendabel te exploiteren dient de warmtevraag groot genoeg te zijn. Deze mogelijkheid dient te worden onderzocht.

Thermische energie uit oppervlaktewater (TEO)

In en vooral rondom de Hoeksche Waard is veel (open) water aanwezig. De hoeveelheid beschikbare energie is hierdoor in theorie bijna oneindig. Het water kan mogelijk gebruikt worden als warmtebron voor een lokaal warmtenet dat gevoed wordt door thermische energie uit oppervlaktewater.

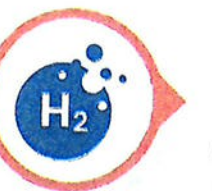
Biomassa

Lokale vaste biomassa is beperkt aanwezig in de regio. De aanwezige biomassa kan ingezet worden als (tijdelijke) warmtevoorziening voor warmtenetten. Ook kan biomassa een rol spelen als brandstof voor individuele warmteoplossingen in het buitengebied. Er moet onder andere eerst onderzocht worden wat het maatschappelijke draagvlak is in de regio om biomassa in te zetten.

Zonthermie

Zonthermie wordt in Nederland voornamelijk gebruikt voor de verwarming van tapwater op individueel niveau en dit kan dienen als collectieve warmtevoorziening in combinatie met een warmtepomp. Met name wijken in de Hoeksche Waard, die gelegen zijn aan de rand van een bebouwde kom, lenen zich mogelijk voor zonthermie.

Innovatie/herneuebaar gas

Dit is een mogelijke oplossing voor de gebouwde omgeving in onder andere het buitengebied. De ontwikkelingen van de warmtetechnologieën staan niet stil en niet alle woningen en gebouwen hoeven morgen al over een aardgasvrije warmteoplossing te beschikken. Een van de mogelijke alternatieven is waterstof geproduceerd met duurzaam opgewekte elektriciteit.

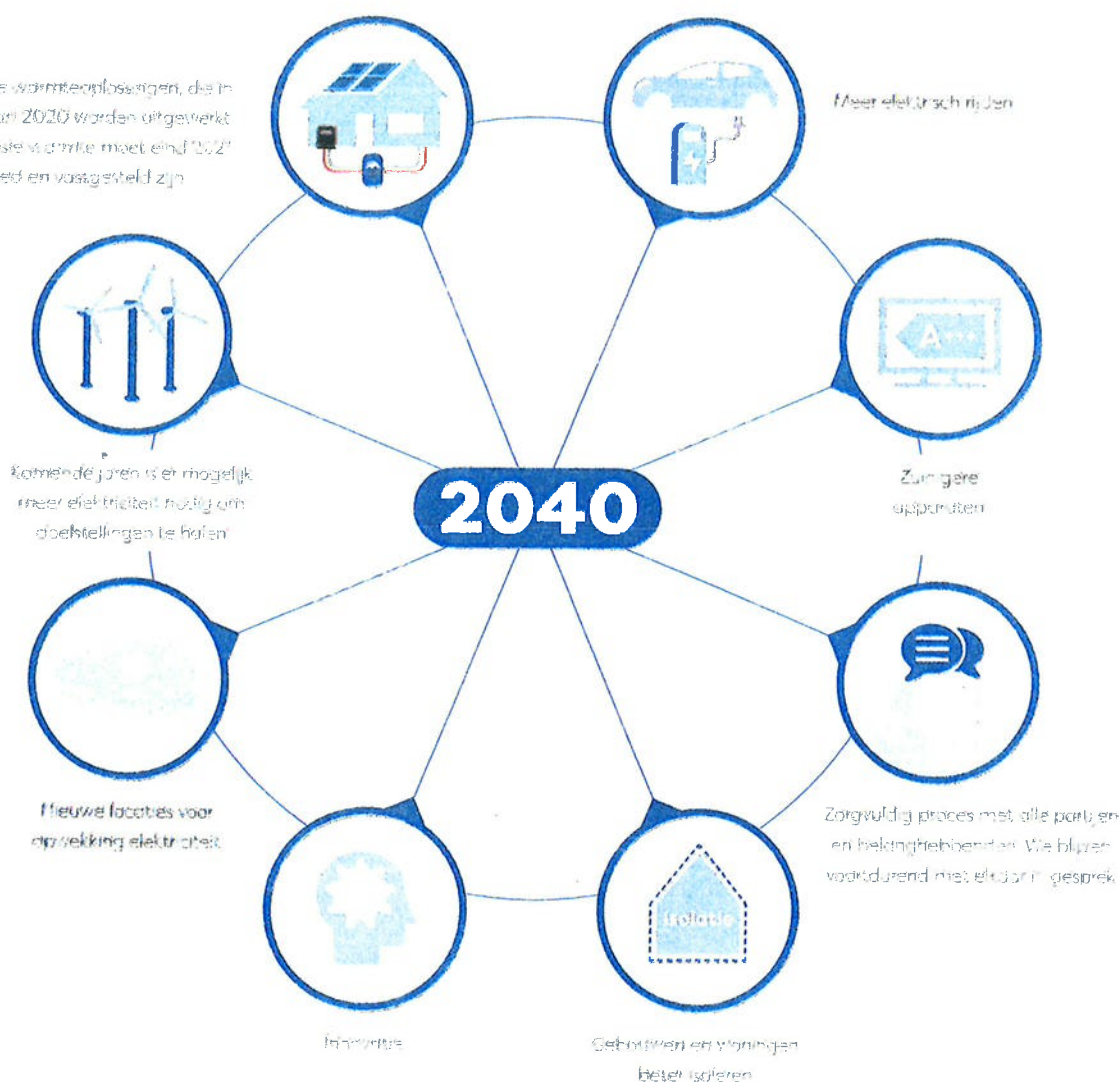

In 2020 en 2021 gaat de regio door met onderzoeken om nog beter te kunnen bepalen hoe de gebouwde omgeving aardgasvrij gemaakt kan worden. Na de zomer 2020 start de gemeente met het opstellen van een Transitievisie Warmte. Daarin komt te staan welke wijken/dorpen wanneer van het aardgas af kunnen en wat dan het meest waarschijnlijke alternatief wordt.

Energie neutraal

Gemeente Hoeksche Waard wil in 2040 al energieneutraal zijn

Dit kan bereikt worden door alle gebruikte energie in 2040 op een duurzame manier op het eiland op te wekken, maar het begint met besparen van energie. Want wat wij niet gebruiken aan elektriciteit, hoeven wij ook niet op te wekken. We zoeken samen naar de beste manier om onze eigen doelstellingen te realiseren en een bijdrage te leveren aan de landelijke afspraken. De ambitie om in 2040 een energieneutrale Hoeksche Waard te zijn, wordt verder uitgewerkt in het Programmaplan Duurzaamheid van de gemeente. Dat wordt in de loop van 2020 uitgewerkt en vastgesteld.

Samen met de inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties

De regio Hoeksche Waard denkt na over de wijze waarop de doelstelling energieneutraal 2040 behaald kan worden. De gemeente, maar ook haar mede-overheden in de RES-regio Hoeksche Waard, hechten grote waarde aan een zorgvuldig proces met de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in de Hoeksche Waard. Daarom blijven we op het eiland met elkaar in gesprek. We zoeken samen naar de beste manier om onze eigen doelstellingen te realiseren en een bijdrage te leveren aan de landelijke afspraken.

We zijn er nog niet. Maar als we doorgaan op de weg die we met zijn allen zijn ingeslagen, dan hebben we vertrouwen in deze samenwerking om te komen tot een gedragen RES 1.0 in 2021.

150

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 23 juni 2020 11:27
Aan: [redacted]
Onderwerp: Planning reflectiegesprek over de concept-RES

Opvolgingsmarkering: Opvolgen
Markeringsstatus: Gemarkeerd

Geachte [redacted]

Zoals bekend is het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) de komende maanden bezig met de tussentijdse kwalitatieve analyse de (voorlopige) concept-RES. Een volgende stap in het proces is het zogenoemde reflectiegesprek tussen de RES-regio en NP RES. Tijdens dit gesprek bespreken we met elkaar de inzichten uit de tussentijdse analyse. Het is voor beide partijen een lerend gesprek, dus we zouden graag willen weten wat u in dit gesprek aan de orde wilt hebben. Waar wilt u input op krijgen? Wat is in uw regio de belangrijkste uitdaging?

De gesprekken vinden plaats met u, als voorzitter van de stuurgroep, en de RES-coördinator. Vanuit NP RES schuift de accounthouder aan met 1 of 2 collega's, mede afhankelijk van de thema's die u als regio op tafel wilt hebben.

Wij zouden graag een afspraak met u willen maken voor dit gesprek. De sessie neemt zo'n 1,5 tot 2 uur in beslag en vindt in principe online plaats.

- We vernemen daarvoor graag het volgende:
- Op welke data zou, gezien de vakanties, het gesprek wat u betreft plaats kunnen vinden (vanaf 19 augustus tot 10 september)?
  - Welke thema's wilt u aan de orde stellen in het gesprek?
  - Wie is vanuit de regio, naast uzelf als bestuurlijke trekker, aanwezig bij dit gesprek?

Op basis van deze informatie ontvangt ons een uitnodiging voor het gesprek, met daarbij de namen van de personen die vanuit NP RES aanwezig zullen zijn.

Met vriendelijke groet,
Namens [redacted]

Programmaondersteuner NP RES

A: Koningskade 40 | 2596 AA | Den Haag
M: [redacted]
@: [redacted]
W: www.regionale-energiestrategie.nl

Programmaondersteuner NP RES

A: Koningskade 40 | 2596 AA | Den Haag